

den sosyolojide metod, umumî sosyoloji, sosyal meseleler, tecrübî sosyoloji bahisleri üzerinde duruyor. Evvelâ içtimaî hâdise hakkındaki görüşlerini tahlil ve tenkit ediyor, ve her içtimaî münasebete giren tabii hâdisenin içtimaî bir rol oynadığı neticesine varıyor. Bir tabiat ilmi olmak itibariyle sosyolojide temel ve müştak hâdiselerin ayrılması lüzumunu, fakat bu ayrılışın yanlış tefsirlerini inceliyor. Bu meselede bilhassa tek taraflı görüşleri tenkit ediyor. Burada müellif sosyoloji ile tarih felsefesini karşılaştırıyor. Ve ikisinin karıştırılmasından doğan hatalar üzerinde duruyor. Umumî sosyoloji bahsinde içtimaî fonksiyonlar tabakalar ve iş bölümü, ufki ve şakulî bölüm muvazenesinin kaybolması, mücerret sınıf mefhumu, kollektif iş, kollektif ruh, içtimaî tekâmül ve yanlış tefsirleri, ilâh... meselelerine dokunuyor. Kitabın mühim bir kısmı tecrübî sosyoloji metodunun izahına, tatbik tarzına ve bu metodun modern ve iptidaî cemiyetlerden bazılarına tatbikından alınmış uzun misallere hasredilmiştir. Bu kitapta müellif Le Play Mektebi metodlarından mülhem olmakla beraber bunları kendi sistemine göre kullanmakta ve sosyolojiyi felsefî tenkidin kontrolü altında bir nevi tasvirî ilim olarak görmektedir.

H. Z. ÜLKEN: MİLLET VE TARİH ŞUURU

Pulhan Matbaası 1948, Shf. 384

Müellif bu kitabın birinci kısmında 1924 - 1948 yılları arasında 24 yıl içinde muhtelif dergiler ve gazetelerde milliyetçilik, millî kültür ve millî tarihe ait yazılarını toplamış ve onları hem neşir tarihlerine, hem de mevzularına göre tertip ederek, aradan geçen zamanın eskittiği üslûplarını az çok sadeleştirerek tekrar neşretmiştir. Bu suretle H. Z. Ülken dörtte bir asır içinde memleketin fikir hayatı içindeki gelişmeleri takip eden kendi milliyetçilik görüşlerini toplamış bulunuyor. Kitabın ikinci kısmı Türk kültürünün iptidaî maddesi (yahut malzemesi) ile Türk milletinin teşekkülü adlı yeniden yazılmış iki fasıldan ibarettir. Birinci fasılda Türk kültürünü yaratmak için sanatkârın, âlimin, filozofun, ahlâkçının, terbiyecinin, edibin, ilâh.. başvuracağı müşterek malezme ve temelden, Anadolu'nun folkloru, örf ve âdetinden bahsedilmektedir. Müellif bu malzemenin Türk sanatkârı ve mütefekkeri ta-

rafından nasıl kullanılabileceğini de gösteriyor. İkinci fasılda Türk milletinin teşekkülünü izah eden müellif Oğuz kavminin muhacere-
reti ve İslâm medeniyeti içinde aldığı yeni şekilden, Malazgird mu-
harebesinde Anadolu'nun fethiyle başlayan millî tarihi ırkın tari-
hine bağlayan ve ayıran vasıflardan bahsetmektedir. Bu kısımda
Selçukî ve Osmanlı devirlerinin hususî karakterleri ve Türk mil-
letinin teşekkülünde oynadıkları roller açıklanmış, millî kültürün
inkişafında İslâm ve Garp medeniyetlerinin karşılıklı tesirleri ve
Osmanlı devrinin son kısmında bu iki tesirin mücadele şekilleri gös-
terilmiştir. Bu kısım müellif tarafından genişletilerek ayrı bir eser
halinde neşredilecektir.

H. Z. ÜLKEN: İSLÂM MEDENİYETİNDE TERCÜMELER VE TESİRLER

Vakit Matbaası — İstanbul, 1948 - Shf. 404

H. Z. Ülken, 1935 te «Uyanış Devirlerinde Tercümenin Rolü»
adiyle neşretmiş olduğu eserini biraz genişleterek ve bazı fasıllar
ilâve ederek bu isim altında ikinci basımını neşretmektedir. İsmi
bu tarzda değiştirilmesi eserin mevzuuna daha uygun olmasından-
dır. Birinci basımı Haydar Rıfat tarafından idare edilen «Dün ve
Yarın» koleksiyonu içine girmiş, ve mevzuu esasen İslâm - Türk
tarihinde tercüme ve tesirler meselesi olduğu halde pek yerinde ol-
mayarak birinci adı ile intişar sahasına çıkmıştı. Kitap bu yeni şek-
liyle, eğer ilâveler daha tam ve etraflı olsaydı, İslâm düşüncesi
tarihini tamamlayan bir eser olurdu.

Kitabın temas ettiği başlıca meseleler şunlardır: Eski Yunan
uyanişının kaynakları — Uygur Türk uyanışının kaynakları, İsken-
deriye kütüphanesi, İskenderiyeden Bağdada. Süryanî Mütercim-
leri, İskenderiye mektebinin yerini değiştirmesi. Antakya ve Har-
ran medresesi. Bağdatta tercüme ve ilim, Mısırda tercüme ve ilim,
Mağrıpta tercüme ve şerh, İslâm medeniyetinde tercüme edilen
eserler. Tercümenin büyük eseri, tercümenin durması, ilim yolu-
nun değişmesi, Lâtin âleminde tercüme ve nakil, İslâm medeniyet-
inin Garbe tesiri, Garp ortaçağında tercüme ve tenkit, İslâm me-
deniyetinden garbe geçen eserler, Orta çağda Garbın İslâm âlimleri,